

Fritz Voigt: Der volkswirtschaftliche Sparprozess. Duncker & Humblot. (Berlin og München) 1950. 512 sider. Pris: 27 DM.

Efter flere års pause begynder tysk nationaløkonomi atter at røre på sig. I den senere tid har produktionen af økonomisk litteratur tager fart, selv om kvaliteten endnu ikke synes at ligge på højde med førkrigstidens tysk-østrigske standard.

Men vanskelighederne er også fortsat større i Tyskland end i andre lande. I forordet til den bog, der her skal omtales, oplyses det således, at en del af arbejdet er skrevet under krigen, dels ved fronten og dels i fangenskab, og at hele bogen, da den var færdig, gik op i flammer under et bombeangreb, hvorefter forfatteren måtte begynde forfra.

Forfatteren angives at være professor ved »Der Hochschule für Arbeit, Politik und Wirtschaft« i Wilhelmshaven, og synes — efter fodnoterne at dømme — at være en meget belæst mand, der ikke blot har et grundigt kendskab til tyske værker, men også til den nyeste angelsaksiske litteratur. End ikke skandinavisk går han af vejen for; bl. a. henvises der i en fodnote til dette tidsskrift. Medens Keynes — som naturligt er — debatteres grundigt, synes Föhl overhovedet ikke at spille nogen rolle, men står dog nævnt i den fyldige litteraturliste sidst i bogen.

Bogen er typisk tysk. Omfattende, detaljeret og grundig — for grundig. Hvert eneste detailproblem tages op til behandling, og forfatterens grundsynspunkter gentages og gentages indtil trivialitet. Hvert eneste problem behandles fra alle mulige synsvinkler, og ofte synes man, at han blot bliver ved med at skrive det samme og det samme.

Forfatterens hovedopgave har været at behandle samspillet mellem opsparing og investering, samt alle de forhold, der kan øve indflydelse på disses størrelser. Opgaven må siges at være løst på en tilfredsstillende måde, hvor han søger at dele sol og vind lige mellem den keyneske opfattelse og tidligere og senere teorier. Hans grundsynspunkter er dels, at »die Sparkapitalbildung ist nicht ein einfaches Aufeinanderschichten einzelner Sparleistungen, wie man Ziegelstein auf Ziegelstein schichtet, sondern ein in sich verflochtener Wirtschaftsprozess« og, dels, at formå-

let med en opsparingsproces er »die Entstehung einer volkswirtschaftlichen Leistungsreserve«. Man betoner stærkt, at opsparing kun kan forstås som en dynamisk proces, men de dynamisk betonedede synspunkter kommer ellers ikke altid klart frem i hans egen behandling.

Bogen er bygget op på et meget detaljeret system af inddelinger og underinddelinger, hvor mange af underinddelingerne synes af noget tvivlsom berettigelse. Således systematiseres tvangssparen i et helt kinesisk æskesystem, med primær og sekundær tvangssparen, statslig bestemt tvangssparen (svarende til dansk bunden opsparing), privatøkonomisk bestemt tvangssparen, samt tvangssparen af alle mulige forskellige grunde. Mange af disse vil jeg vægre mig ved at betegne som tvangssparen. Dette gælder tvangssparen ifølge konkurrenceprincippet, hvor det enkelte foretagende »tvinges« til at opspare og investere for at kunne optage nye produkter, udvide produktionen osv. og i det hele taget for at kunne følge med i konkurrencekampen. Det gælder tvangssparen som følge af karteller og monopolordninger, og det gælder tvangssparen som følge af højere priser. Som eksempel på det sidste nævner Voigt, at en jernbane finansierer sine investeringer ved at sætte højere billetpriser, hvilket indebærer en tvangssparen fra banens passagerer til fordel for jernbanen — et synspunkt, som unægteligt forekommer lidt mærkeligt. Lige så ejendommeligt er det, at Voigt betragter lavere indkomster end svarende til fuld beskæftigelse som en art tvangssparen med den begrundelse, at indkomstmodtagerne som følge af deres lave indkomster ikke forbruger alt, hvad samfundets produktionsapparat er i stand til at producere.

Bogens værdi ligger i, at den giver en systematisk og å-jourført gennemgang af teorien for opsparing og investering og med en grundig og kritisk behandling af andre forfatteres opfattelser. Alligevel kan man dårligt tænke sig, at bogen vil få større betydning; dertil går den for meget i enkeltheder, er for grundig og simpelthen for svært læst.

Bjarke Fog.